

มาตรการในการป้องกันอาชญากรรม

Measures in Crime Prevention

ABSTRACT

อณณพ ชูบำรุง*

Annop Choobamroong

Measures in crime prevention can be classified into two types. The first type is a physical measure. It uses the visible instruments such as men, dogs, or other animals including some kinds of plants for the purpose of prevention. These instruments can make difficulties against the happenings of crime. The second one is the social measure. It uses the social institutions such as families, churches, schools, and other social institutions including the criminal justice system for such purpose. These institutions have their functions in training the people to know what is bad and what is good. The effectiveness of the crime prevention depends on the seriousness in using the two measures concurrently.

มาตรการหรือการกระทำเพื่อป้องกันอาชญากรรมนั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มาตรการทางกายภาพ (*Physical Measures*) มาตรการด้านนี้กำหนดให้สิ่งที่มีมองเห็นชัดเจนด้วยตาเป็นตัวยุทธในการป้องกันอาชญากรรม สิ่งที่มีเห็นด้วยตาที่จะช่วยได้ก็มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สิ่งที่มีชีวิตก็ได้แก่คน สุนัข ห่าน หรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ รวมตลอดทั้งต้นไม้ต่างๆ คนที่จะป้องกันอาชญากรรมได้ก็ให้ทำหน้าที่เป็นยาม เป็นตำรวจ เป็นหมอรักษาโรคจิต โรคประสาท เพราะคนที่เป็นโรคจิตโรคประสาทอาจจะเป็นอาชญากรเมื่อไรก็ได้ สุนัขก็ฝึกให้สามารถไล่จับผู้ร้ายได้ เช่น สุนัขตำรวจที่ใช้สำหรับค้นหาผู้ร้ายซึ่งหลบหนีการจับกุม หรือเลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน ไข่เห่าหอนในตอนกลางคืน หรือไว้กีดขโมยที่บุกรุกเข้ามาในบ้าน ห่านก็เลี้ยงไว้ให้ส่งเสียงร้องเมื่อขโมยหรือคนที่ไม่น่าไว้วางใจบุกรุกเข้ามาในบ้านของเรา ต้นไม้ที่มีหนามหากปลูกไว้ริมรั้วบ้านก็ป้องกันขโมย หรือคนมีจิตคิดร้ายได้ เช่น ต้นระกำ ต้นไผ่ ซึ่งมักมีการปลูกไว้ริมรั้วบ้านของชาวชนบท อนึ่งพันธุ์ไม้บางชนิดก็ทำเป็นกำแพงป้องกันคนร้ายได้เหมือนกัน เช่น ต้นข่อย เป็นต้น

สิ่งไม่มีชีวิตก็มีอยู่มากที่จะใช้เป็นเครื่องป้องกันอาชญากรรม แต่ไม่ได้หมายความว่า จะป้องกันอาชญากรรมได้ทุกชนิด สิ่งที่มีชีวิตสามารถป้องกันอาชญากรรมได้เพียงบางชนิดเท่านั้น เช่น ไฟฟ้าทำให้เกิดแสงสว่างในตอนกลางคืน ทำให้คนร้ายไม่กล้ากระทำความชั่ว

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพราะกลัวคนอื่นจะเห็น กลัวจะถูกจับ หรือกลัวจะถูกทำร้าย ธรรมชาติของคนที่จะกระทำผิดนั้น ชอบประกอบกิจในที่ลับตาคน แสดงว่าคนพวกนี้ก็ไม่ได้เป็นคนกล้าหาญ แต่เป็นคนขี้ลาดตาขาว ไม่กล้าเผชิญโลก ไม่กล้าสู้หน้าคน คนผิดคือคนที่กลัวคนอื่น กลายเป็นคนมีมลทินอยู่ในกมลสันดาน นอกจากนี้สายไฟฟ้าที่พาดไว้ตามกำแพงคุก ก็สามารถป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขังได้ เพราะกลัวไฟฟ้าช็อต หรือสายไฟที่พาดไว้ริมรั้วของสถานที่สำคัญๆ หรือบ้านคนมั่งมีก็ป้องกันคนร้ายได้เช่นกัน อีกอย่างหนึ่งไฟฟ้ายังใช้เป็นเครื่องมือประหารชีวิตนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์ได้ด้วย นอกจากไฟฟ้าแล้วก็มีกำแพงที่ทำด้วยอิฐหรือปูนเป็นกำแพงสูงๆ ล้อมบ้านไว้ เป็นการป้องกันการบุกรุกได้พอสมควร กำแพงมีประโยชน์มากในการสร้างคุกเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังบางคนร้ายกาจมาก จำเป็นต้องขังไว้ให้เชื่องก่อนที่จะปล่อยให้ออกไปสู่โลกภายนอก แม้จะมีคนพูดว่าคุกเป็นที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของพลเมืองก็จำเป็นต้องมีไว้ เพราะคนที่ร้ายกาจมากๆ นั้น หากไม่ทำให้เชื่อง ก็จะเป็นอันตรายต่อสุจริตชน

นอกจากไฟฟ้า กำแพง แล้วยังมีลวดหนาม, ไม้ไผ่ที่ตัดมาทำเป็นรั้วล้อมบ้านก็ช่วยป้องกันการอาชญากรรมได้ไม่เลวนัก บรรดาลูกกรงเหล็กที่ติดอยู่ตามประตูหน้าต่างตลอดทั้งลูกกัญญาแจที่แข็งแรงก็ช่วยสร้างความลำบากให้แก่ผู้มีจิตคิดร้ายได้เหมือนกัน

เสียงต่างๆ ก็ป้องกันการอาชญากรรมได้ เพราะเสียงทำให้คนแตกตื่น เวลาขโมยเข้าบ้านหรือคนจะข่มขืนกระทำการชำเรา เราก็ร้องเรียกให้คนอื่นช่วย การร้องเรียกนั้นก็ต้องทำให้รู้ว่าเรากำลังตกใจ เช่นบอกว่า “ช่วยด้วย ช่วยด้วย ขโมยเข้าบ้าน” หรือ “ช่วยด้วย ช่วยด้วย ชายคนนี้กำลังจะทำร้าย” ดังนั้นเป็นต้น นอกจากเสียงคนแล้ว เสียงที่แสดงสัญญาณอันตรายที่ติดไว้ตามรถยนต์ เพื่อป้องกันคนขโมยรถ ก็มีประโยชน์อยู่เป็นอันมาก เสียงแตรไซเรนก็เป็นเสียงที่บอกให้รู้ว่าภยันตรายกำลังเกิดขึ้น จะได้ช่วยกันแก้ไขป้องกัน

สิ่งที่จะมองข้ามไปไม่ได้ ในการป้องกันการอาชญากรรมก็คืออาวุธต่างๆ เรื่องอาวุธนั้นถ้าจะมองกันอย่างลึกซึ้งแล้วก็มีอาวุธที่เกิดจากตัวเราเอง หรืออาวุธในกาย เช่น อวัยวะต่างๆ ในกายเราก็ป้องกันคนทำร้ายได้ คำพูดที่อ่อนหวานหรือคำพูดที่หยาบคายก็สามารถทำให้ปลอดภัยจากภยันตรายได้ มีเรื่องจริงเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนได้รับรู้จากการเล่าให้ฟังจากผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้หญิงคนนั้นกำลังอยู่ไฟแล้วมีผู้ชายคนหนึ่งซึ่งเป็นคนรู้จักกัน เป็นคนบ้าๆ บอๆ อายุประมาณสามสิบเศษๆ แต่ยังไม่มีการยาเพราะเกี้ยวผู้หญิงไม่เป็น เข้าวันหนึ่งก็มาเยียมผู้หญิงคนดังกล่าว ไม่ทราบเหตุใดผู้ชายคนนั้นเกิดความรู้สึกทางเพศอย่างรุนแรงได้พุ่งตัวเข้าไปจะกระทำชำเรา ผู้หญิงคนนั้นมีไหวพริบดีมาก ได้ร้องขึ้นว่า “พี่ ตื่นเถิด” ผู้ชายที่กำลังบ้ากาม ถามว่า “ใครหรือ?” ผู้หญิงก็ตอบว่า “พ่อของเด็กกำลังนอนอยู่ในห้อง” ผู้ชายคนนั้นก็ราซอไม่กล้าเข้าใกล้ ทั้งที่ความจริงไม่มีผู้ใดอยู่ในห้องนอนที่ปิดไว้ในขณะนั้น อย่างนี้เรียกว่าใช้ชีวหาเป็นอาวุธ เรื่องชีวหาเป็นอาวุธนี้ มีอยู่ในวรรณคดีต่างๆ มากมาย เช่น ในเรื่องพระอภัยมณี นางวาลี ตัวละครสำคัญคนหนึ่งใช้ลิ้นเยาะเย้ยอุศเรน ลูกเจ้าเมืองลังกา จนอุศเรนทนไม่ไหว โกรธจัดทำให้กระอักเลือดถึงแก่ความตาย ดังนั้นเป็นคำพูดที่อ่อนหวาน ก็อาจจะเบนความสนใจไม่ให้คนกระทำความผิด

ได้ด้วยเหมือนกัน พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ควรใช้คำพูดที่อ่อนหวานเพื่ออบรมสั่งสอนลูก แต่บางครั้งก็ต้องดุด่าบ้างเหมือนกัน แต่ไม่ควรให้บ่อยนัก เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจ หญิงสาวที่ใช้คำพูดอันอ่อนหวานกับผู้ชายนั้น ย่อมเอาตัวรอดได้ดีกว่าคำพูดสบประมาท เพราะผู้ชายไม่ชอบให้ใครสบประมาท ผู้หญิงที่พูดว่า “หน้าอย่างนี้ไม่มีวันจะได้แหม่มหรอก” หรือพูดในทำนองอื่นๆ ที่ละม้ายคล้ายคลึงกัน โปรดระวังตัวไว้ให้ดี เพราะผู้ชายเขาจะผูกใจเจ็บแค้นและไม่ละความพยายามง่ายๆ ปากของคนนั้นอาจจะเป็นอาวุธที่มั่งคั่งของตัวเองเมื่อไรก็ได้ หรืออาจจะทำให้คนเป็นมิตรก็ได้ ดังที่สุนทรภู่ได้กล่าวไว้ในนิราศภูเขาทองว่า “ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรกรงถ้อยอวยรอยจิต แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา” กล่าวโดยสรุป การใช้คำพูดนั้นมีความสำคัญเป็นอันมากที่จะทำให้คนรอดปากเหยี่ยวปากกาไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลที่จะคอยสังเกตและฝึกฝนการใช้คำพูดให้ถูกต้องกับบุคคลและกาลเทศะ

นอกจากคำพูดอันเป็นอาวุธวิเศษที่จะป้องกันอาชญากรรมประเภทบุคคล (Personal Crime) แล้ว อวัยวะต่างๆ ในระหว่างกายเรา เช่น ศอก เข่า ฟัน ตีน ก็สามารถใช้เป็นอาวุธได้อย่างดีที่จะป้องกันการถูกกระทำร้าย ทั้งนี้เราต้องรู้จักจุดอ่อนของฝ่ายศัตรูด้วย คนเรามีจุดอ่อนอยู่ตรงดวงตา อวัยวะสืบพันธุ์ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ปลายคาง ขมับ คอ ลิ้นปี เป็นต้น การเตะฝ่าหมาก หรือการทำร้ายอวัยวะสืบพันธุ์ของผู้ชายนั้นได้ผลชะงัดนัก

ทีนี้จะพูดถึงอาวุธนอกกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาใช้ป้องกันตัว นับตั้งแต่อาวุธขนาดเล็กที่สุด เช่น เข็มหมุด เข็มเย็บผ้า จนกระทั่งอาวุธที่ใหญ่ที่สุดเช่นเครื่องบิน หรืออาวุธที่ร้ายแรงที่สุด เช่นระเบิดนิวเคลียร์ เป็นต้น เพราะอาชญากรรมบางชนิดต้องใช้อาวุธที่ร้ายแรง เช่น อาชญากรรมอันเกิดจากการสงคราม (War Crime) จำเป็นต้องมีอาวุธไว้ป้องกันที่ทัดเทียมกันกับของศัตรู เพราะคนเราจะเป๋นศัตรูกันเมื่อไรก็ได้ ถ้าผลประโยชน์ขัดกันก็กลายเป็นศัตรูกัน ถ้าผลประโยชน์คล้องจองกันก็กลายเป็นมิตรกัน ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจอันใดที่มนุษย์เราทุกหนทุกแห่งมีอาวุธไว้ประจำกายประจำบ้าน ประจำเมือง เพื่อป้องกันศัตรูคู่อาฆาตหรือผู้มีจิตคิดร้าย

ในที่นี้จะขอล่าวเฉพาะอาวุธประจำกายหรือประจำบ้าน อาวุธประจำกาย หรือประจำบ้านที่นิยมใช้กันมากเวลานี้ ก็คือปืน ส่วนมีดและอาวุธอื่นๆ ที่ทำด้วยเหล็ก เช่น ดาบ ขวาน นั้น มีอยู่ทุกบ้าน ปืนนั้นมีทั้งปืนสั้น ปืนยาวชนิดต่างๆ เวลานี้ปืนที่อาวุธรุนแรงมีอยู่เกลื่อนกลาดในบ้านเมืองเรา การมีอาวุธนั้นเป็นดาบสองคม คนมีอาวุธอาจจะเป๋นอาชญากรไปเมื่อไรก็ไม่รู้ แต่การมีปืนไว้ประจำบ้านก็ป้องกันขโมยเข้าบ้านได้ อย่างไรก็ตามการวิจัยทางอาชญาวิทยาพบว่า ที่ซึ่งคนเราชอบฆ่ากันตายบ่อยๆ ก็คือเตียงนอน คือ บางทีสามีก็ฆ่าภรรยา หรือบางทีภรรยาฆ่าสามี นักอาชญาวิทยาบางคนจึงไม่เห็นด้วยในการอนุญาตให้คนมีอาวุธปืน ควรจะควบคุมอาวุธอย่างจริงจัง แต่เรื่องนี้ดูจะไม่ไ้ผล ในสภาพที่อาวุธเถื่อนกำลังระบาดอย่างหนัก อย่างประเทศไทยเรานี้ บ้านเมืองก็แก้ปัญหาเรื่องนี้ไม่ได้ ต่างคนจึงต่างต้องหาอาวุธมาไว้ป้องกันตัว เจื่อนไขจึงมีอยู่ว่า เราจะต้องปราบปรามอาวุธเถื่อนกันอย่างจริงจัง และห้ามคนทั่ว

ไปพกอาวุธปืน หรือมีอาวุธปืนไว้ในบ้าน ยกเว้นเฉพาะเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ที่จะต้องเป็นที่พักของชาวบ้านได้

2. *มาตรการทางด้านสังคม (Social Measures)* มาตรการทางด้านสังคมในการป้องกันอาชญากรรม ก็คือทำให้คนในสังคมอยู่ดีกินดี มีเงินใช้พอเพียง ให้คนมีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดีงาม เป็นเรื่องของการพัฒนาสังคม ซึ่งต้องอาศัยสถาบันต่างๆ ที่สังคมตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม สังคมคิดตั้งสถาบันครอบครัวขึ้นก็เพื่อแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ คิดตั้งโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาขึ้นก็เพื่อแก้ปัญหาความโง่เขลาเบาปัญญา หรือความป่าเถื่อนของพลเมือง คิดตั้งวัดอารามขึ้นก็เพื่อจะได้มีส่วนในการขัดเกลาจิตใจคน คิดตั้งรัฐบาลขึ้นก็เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และทางสังคมอื่นๆ ภายในประเทศ คิดตั้งธนาคารขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการเงิน ดังนี้ เป็นต้น

สถาบันต่างๆ ที่ได้กล่าวมานี้ย่อมมีส่วนในการแก้ปัญหาอาชญากรรมโดยทางอ้อม คือ หากสถาบันทำหน้าที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์ก็ย่อมจะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้ เช่น ครอบครัวที่พ่อแม่มีคุณภาพ ก็ย่อมป้องกันมิให้ลูกประกอบกรรมชั่วได้ ดังนี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สถาบันที่มีส่วนโดยตรงต่อการป้องกันอาชญากรรมก็คือกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ กระบวนการยุติธรรมเป็นสถาบันที่จะบอกให้ประชาชนในประเทศทราบว่าทำอย่างไรจึงถือว่าเป็นความผิด ที่ผู้ที่จะบอกแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดีก็คือตำรวจ เพราะตำรวจคลุกคลีอยู่กับประชาชนในที่ทุกแห่ง อย่างไรก็ตามได้หมายความว่า มีเพียงกระบวนการยุติธรรมเท่านั้นที่จะคอยบอกให้รู้ว่อาะไรคือความผิด คนเราเรียนรู้ว่อาะไรผิดอะไรถูกมาจากบุคคลที่เราคบค้าสมาคม หรือบุคคลที่เราติดต่อสื่อสารด้วย เราเรียนรู้สิ่งเหล่านี้มาตั้งแต่เรายังเป็นเด็กพอรู้ความเสียด้วยซ้ำไป

สิ่งที่เราควรทำความเข้าใจเรื่องกระบวนการยุติธรรมก็คือภาระหน้าที่ของกระบวนการนี้ หากจะกล่าวอย่างสั้นๆ ให้มองเห็นพอประมาณ ก็อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการนี้มีหน้าที่ผดุงความเป็นธรรมในสังคม ความเป็นธรรมในที่นี้ หมายถึงความเป็นธรรมตามกฎหมาย โดยค่านึงว่ากฎหมายที่ออกมาเป็นกฎหมายที่ให้ความเป็นธรรมแก่สมาชิกทุกคนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษเอาไว้ ย่อมเป็นกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิดโดยตรง เป็นนโยบายหลักของสังคมหนึ่งสังคมใด คำว่าอาชญากรรมเป็นคำที่บ่งบอกให้ทราบว่า มีผู้ประกอบกิจที่ผิดกฎหมายขึ้น

ในการผดุงความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมตามหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมนั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง แต่สิ่งสำคัญอย่างยิ่งก็คือมีเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพ มีงบประมาณที่เพียงพอแก่การใช้สอย มีความร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนโดยทั่วไป ในปัจจุบันนี้ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างขาดตกบกพร่องอยู่ เรามีตำรวจที่ขาดความรับผิดชอบอยู่มากมาย มีอัยการที่กระทำตนเป็นเลื่อนอนกินก็มาก มีผู้คุมหรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ซึ่งคอยเรียกร้องผลประโยชน์จากนักโทษอยู่ไม่น้อยเลย หากปัจจัยบุคคลขาดคุณภาพ ความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมก็ย่อมลดลง ความร่วมมือที่ประชาชนจะมอบให้ก็จะพลอยหย่อนไปด้วย หนึ่งปัจจัยงบประมาณนั้นเราก็ขาดอยู่เป็นอันมาก ในสภาพเศรษฐกิจเช่นนี้ บ้านเมืองย่อม

มองไปในปัญหาปากท้องของประชาชนมากกว่าที่จะมามองกระบวนการยุติธรรม เงินทองที่รัฐบาลจะให้มาเพื่อเพิ่มพูนอัตรากำลัง และอบรมส่งเสริมสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ ก็ย่อมมีน้อยอย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตามท่ามกลางความขาดแคลนนี้ กระบวนการยุติธรรมก็ต้องปฏิบัติภารกิจอันสุดความสามารถ มิฉะนั้นเมืองไทยจะกลายเป็นเมืองเถื่อน แทนที่จะเป็นเมืองศิวิไลซ์อย่างนานาอารยประเทศอื่นๆ

มาตรการทางสังคมในการป้องกันอาชญากรรมนั้นเป็นเรื่องใหญ่โตกว้างขวาง หากจะกล่าวอย่างสรุปแล้วในการป้องกันอาชญากรรมนั้นจำเป็นต้องใช้มาตรการทั้งสองอย่างคือทั้งทางกายภาพ และทั้งทางสังคมควบคู่กันไปเสมอ มิอาจจะแยกออกจากกันได้เลย ที่ได้เขียนแบ่งแยกออกมาดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น ก็เพื่อประโยชน์แก่การทำความเข้าใจเท่านั้น

หนังสือประกอบการเขียน

Clarke R.V.G. "Situational Crime Prevention: Theory and Practice", *The British Journal of Criminology*, Vol. 20, No. 2., April 1980.

Clinard, Marshall B. and Quinney, Richard, *Criminal Behavior Systems* New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1973.

"The President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice", *The Challenge of Crime in a Free Society*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing office, 1967.

Reckless, Walter C. *The Crime Problem*, California; Pacific Palisades: Goodyear Publishing Company, Inc, 1973.

Sutherland, Edwin H. and Cressey, Donald R. *Criminology*, Philadelphia: J.B. J.B. Lippincott Company, 1974.